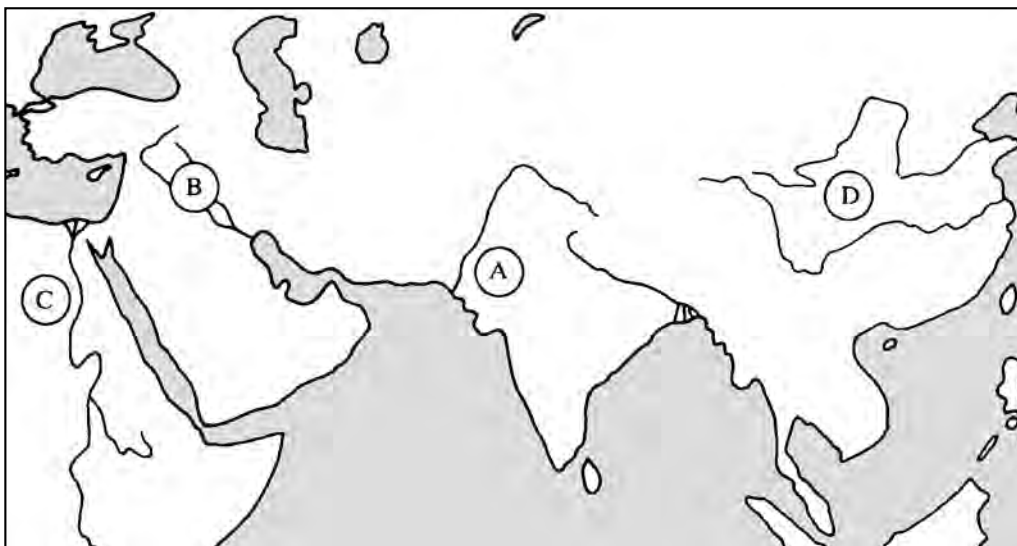

PONAVLJANJE NA POČETKU GODINE

1. Jesu li ove tvrdnje istinite ili pogrešne? Upiši znak X u odgovarajući stupac.

Tvrdnje	Pogrešno	Istinito
Prvo oruđe pračovjeka bila je kamena sjekira.		
Čovjek otimač upotrebljavao je luk i strijelu.		
Čovjek proizvođač jeo je lepinjasti kruh.		
Čovjek poljodjelac živio je u špilji.		
Čovjek lovac bičem je gonio divlju svinju.		
Samuelove ostatke arheolozi su pronašli u Vértesszőlősu.		
Čovjek proizvođač izrađivao je špiljske slike.		
Praljudi su živjeli u hordama.		
Čovjek uzgajivač životinja gonio je krda mamuta.		
Upoznavanje vatre omogućilo je taljenje kovine (metala).		

2. Koje slovo koju starovjekovnu državu označuje?

A = _____ C = _____

B = _____ D = _____

3. Uz koju se starovjekovnu državu veže? Upiši odgovarajuće slovo sa zemljovida u 2. zadatku.

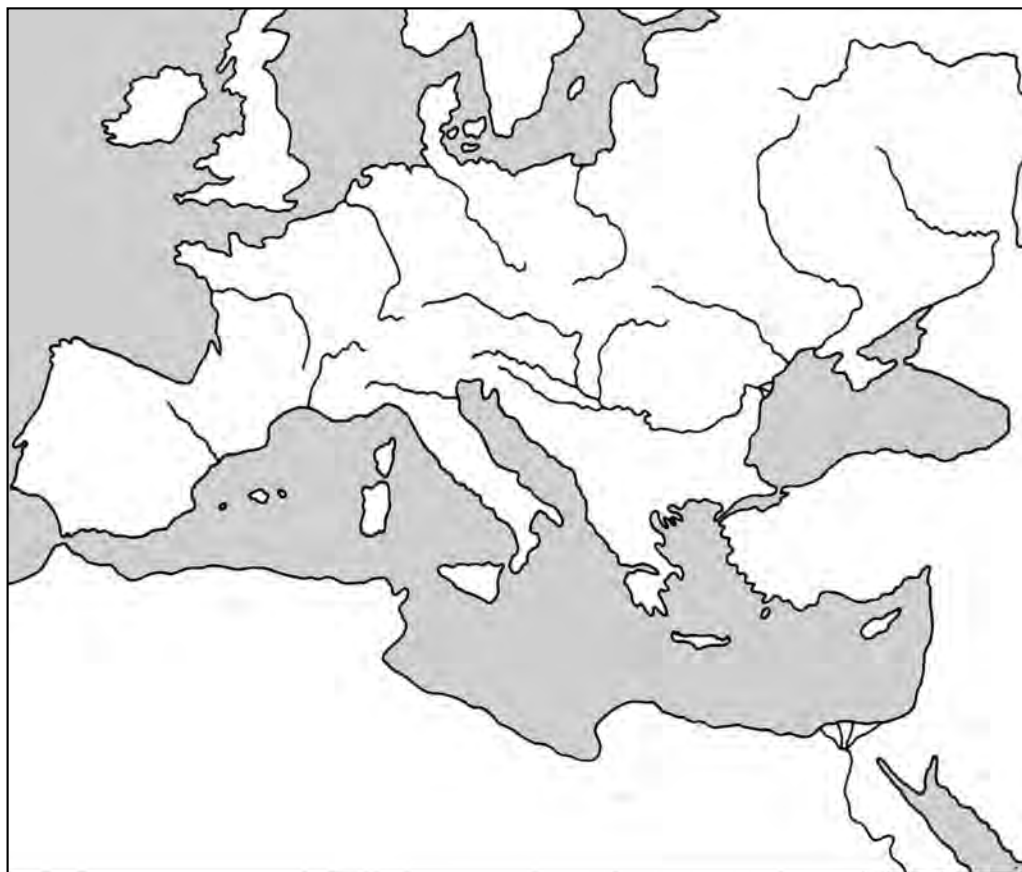
klinovo pismo	☐	Babilonski toranj	☐	mumificiranje	☐	uzgoj riže	☐
opeka	☐	Dravidi	☐	pamuk	☐	papirus	☐
svila	☐	porculan	☐	Gilgameš	☐	Hamurabi	☐
kasta	☐	Menes	☐	Ašoka	☐	Čin Ši Huang-ti	☐
piramida	☐	Buda	☐	hijeroglifi	☐	Re	☐

4. a) Na zemljovid upiši imena gradova.

Atena, Sparta, Troja, Knosos, Olimpija (*plavom bojom*);

Rim, Kartaga, Capua, Aquincum, Konstantinopol (*zelenom bojom*).

b) *Plavom bojom* označi napade grčko-perzijskog rata, *zelenom bojom* smjerove rimsko-punskih ratova.

5. a) *Plavom bojom* podcrtaj osobe iz grčke, *zelenom* pak one iz rimske povijesti.
 b) Zaokruži junake pojedinih legenda.
 c) S po jednom rečenicom usmeno prikaži ove povijesne osobe.

Zeus	Mars	Romul	Periklo	Palada Atena
Fidija	Leonida	Minotaur	Miltijad	Cezar
August	Rem	Homer	Livije	Atila
Aleksandar Veliki	Scipio	Spartak	Neron	Temistoklo
Hanibal	Enej	Dedal	Kserkso	Darije

6. Brojeve upiši na odgovarajuće mjesto. (Ima koji možeš upisati na oba mjesta!)

Grčka povijest _____ **Rimska povijest** _____

1. demokracija	6. narodna skupština	11. kralj	16. konzul
2. car	7. provincija	12. hoplit	17. vijeće staraca
3. veto	8. helot	13. polis	18. aristokrat
4. kršćanstvo	9. mnogoboštvo	14. Olimpija	19. patricij
5. seoba naroda	10. barbar	15. republika	20. plaćenička vojska

7. „Tri u jednom.” S ovim izrazima napiši po jednu rečenicu.

a) kanal – nasip – brana: _____

b) selo – pokrajina – carstvo: _____

c) porez – zakon – vojska: _____

d) rat – ratni zarobljenik – rob: _____

e) narodna skupština – izbor – ždrijebanje: _____

8. Tko je mogao poslati ovaj brzojav? Brojevima stavi u redosljed „pošiljalce”.

a) Građani, 15 puta ste me izabrali za vojskovođu. _____

b) Svoje sam zakone dao uklesati na crni kameni stup. _____

c) Zvali su me „bič Božji”. _____

d) Za pobjeđivanje Hanibala nadjenuli su mi ime „Africanus”. _____

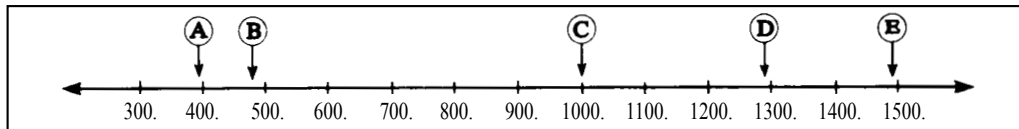
I. SLIKE IZ ŽIVOTA SREDNJOVJEKOVNE EUROPE

1. Novo lice Europe

1. a) Ustanovi koje slovo na vremenskoj vrpici označuje

Raspad Rimskog Carstva: ____ . Pad Zapadnoga Rimskog Carstva: ____ .

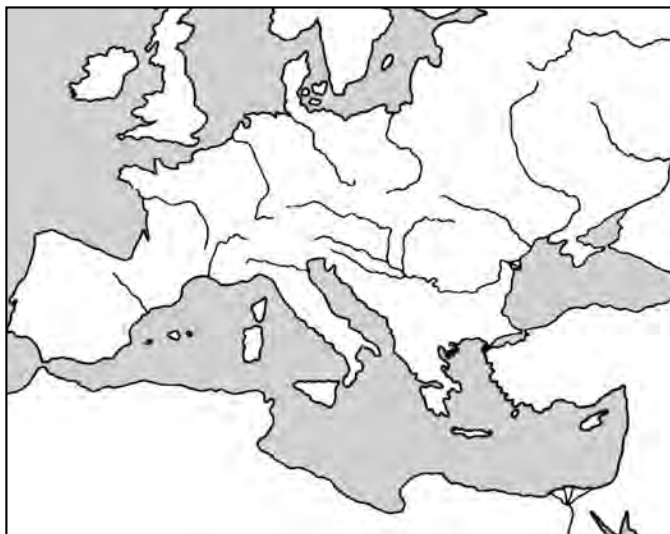
Otkriće Amerike: ____ .

b) Na vremenskoj vrpici oboji stoljeća srednjega vijeka.

c) Izračunaj koliko je godina trajao srednji vijek. _____

2. Na zemljovidu označi granice Zapadnoga i Istočnoga Rimskog Carstva i njihove glavne gradove.

3. U odgovarajući dio gornjega zemljovida (na područje Zapadnoga ili Istočnoga Rimskog Carstva) upiši redni broj ovih tvrdnja.

1. Stari glavni grad je opustio.	6. Stanovnici su mu govorili grčki.
2. Brodovi su mu vladali Sredozemnim morem.	7. Na čelu mu je bio car.
3. Na njegovu se području nastanilo mnogo samostalnih plemena.	8. Borci su zemlju dobili prema svome činu.
4. Vladar si nikada nije dao ošišati kosu.	9. Istočno središte trgovine.
5. Glavni mu je svećenik bio patrijarh.	10. Na čelu pojedinih plemena bili su kraljevi.

4. Zaokruži nepravilnu ili istinitu tvrdnju. Što se dogodilo u godini koju ćeš dobiti u ovom zadatku?

	Istinito	Pogrešno
Na saborima su odlučivali kakav vjerski nauk će slijediti.	4	3
U njihovoj vjeri krivovjerci su uzoriti (primjermi) ljudi.	9	7
U Bizantu crkvena zasjedanja je sazivao patrijarh.	5	6

5. a) *Crvenim* oboji omjer germanskog, b) *Smeđim* oboji zemlju Germana,
a *plavim* omjer rimskog stanovništva. a *zelenim* zemlju Rimljana.

--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--

 Želiš li doznati više.

Riješi ovaj toto. Iz slova pravilnih odgovora doznat ćeš odakle potječe izraz *feudalizam*.

- Što je simboliziralo slogu Germana?
F – kuća B – krvna odšteta C – srodstvo
- Što je trebalo dati za ubijenoga roba?
S – globu (novaca) I – borca E – roba
- Kako glasi latinski riječ *brada*?
U – barba A – britva Z – baius
- U kojem smjeru je Justijan vodio uspješne vojne (ratne pohode)?
D – prema zapadu T – prema sjeveru L – prema istoku
- Što su prevozili bizantski trgovci?
N – jantar U – papar J – kakao
- Tko je bio vrhovni poglavar Bizantskog Carstva?
C – patrijarh M – car K – papa

 Dobro je ako se sjećaš – napravi skicu.

- Godine 395. Rimsko Carstvo _____
- Godine 476. Zapadno Rimsko Carstvo _____
- Na području Zapadnoga Rimskog Carstva nastali su _____
Zauzeta zemlja postala je vlasništvo _____
Svojim vjernim podanicima darovao je _____
- Nasljednik Rima je _____, na čijem čelu je bio _____
Stanovnici su mu govorili _____. Njegov glavni grad _____
ujedno je postao i istočnim središtem _____

2. Vlastelinstvo

1. Ispuni tablicu prema danim početnim riječima.

	Rimsko doba	Srednji vijek
Karakteristično naselje		
Posjed obrađuju		
Plaća im je		

2. Prema tekstu i objasnidbenom crtežu udžbenika *crvenim* podcrtaj tvrdnje koje se odnose na kmetove, *plavim* na vlasteline (veleposjednike), a *zelenim* što se odnosi na oba sloja.

Stanuju na vlastelinstvu.

Dužni su plaćati porez u naturi.

Rade u tlači.

Oni presuđuju.

U njihov stan „stube” vode dolje.

Dobiju kućište, vrt.

Žitarice daju samljeti u mlinu.

Pređci su im oslobođeni robovi.

Žive u stambenoj kuli.

Imaju majur.

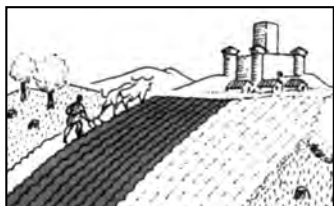
Posjeduju vlastelinstvo.

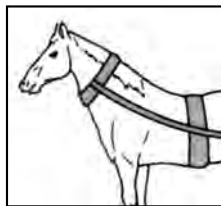
Ogrjev nabavljaju iz šume.

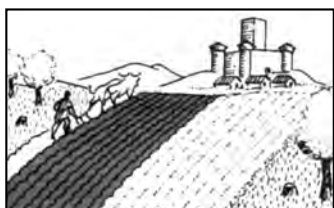
Oranice godišnje dobivaju ždrijebom.

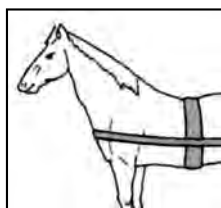
Često mačem napadaju jedni druge.

3. Naslovi ove crteže.

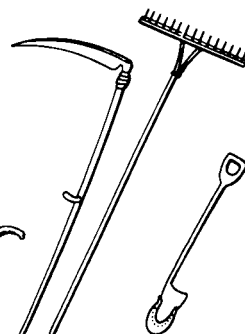
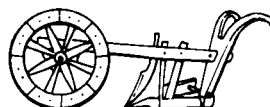
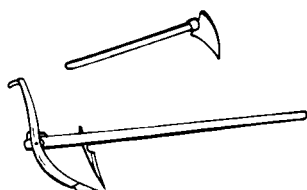

4. a) Nazovi zemljoradničko oruđe koje vidiš na ovim crtežima.

b) Zaokruži one koji su omogućili tropoljno gospodarenje.

5. Izračunaj koliku je površinu godišnje obrađivao kmet koji je gospodario na 36 jutara

- u vrijeme dvopoljnoga gospodarenja: _____
- u vrijeme trololjnoga gospodarenja: _____

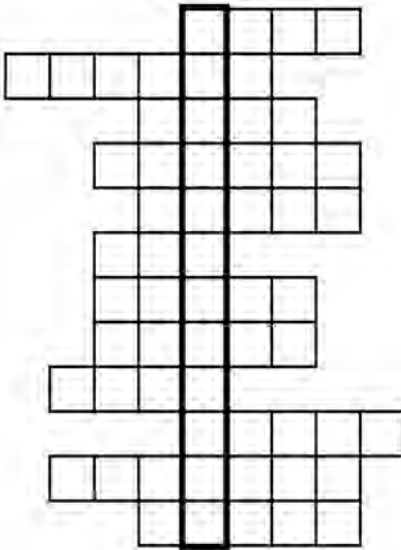
„Tko što zna” u samoopkrbnom gospodarstvu? Brojeve upiši na odgovarajuće mjesto.

žene	kovač	lončar	mlinar

1. presti ovčju vunu	4. izrađivati zemljani vrč	7. potkovati konja
2. izrađivati srp	5. tkati	8. vaditi zub
3. mljeti žito	6. praviti glinenu ploču	9. plesti

Riješi križaljku, i doznat ćeš kakvo je gospodarstvo karakteriziralo prvu polovicu srednjeg vijeka.

Karakteristično naselje u srednjem vijeku.

Dvopoljni i trololjni ...

Tako su zvali zemljoradnika u srednjem vijeku.

Područje gdje su proizvodili hranu za vlastelina.

Kmetovi su ga morali plaćati.

Uglavnom su njime želi u srednjem vijeku.

Ovaj je ham omogućio da životinja ispolji veću snagu.

Mjesto vjerskih obreda.

Zemlja koju su ostavili da se odmara.

Ako nije imao sluge, sam je trebao obrađivati svoju zemlju.

Imao ju je svaki kmet.

Izrađivao je oruđe.

Popuni ovaj manjkavi tekst.

1. Gospodar vlastelinstva je _____. Posao obavljaju od _____ robova i _____ boraca preobraženi _____.
2. Dijelovi vlastelinstva: _____ što je vlastelin zadržao za svoju upotrebu, _____ koje se sastoji od kućišta, oranice, povrtnjaka, i zajednička područja, npr. _____.
3. Karakteristično je samoopkrbno gospodarenje, to jest _____.
4. Razvijala se ratarska tehnika: _____.

3. Srednjovjekovna crkva

1. Zašto su europski vladari primili kršćanstvo i na to prisilili i svoj narod?

2. Upisom brojeva stavi ih u redoslijed počevši od najviših crkvenih dostojanstvenika.

_____ nadbiskup _____ papa _____ župnik _____ biskup

Od ovdje navedenih koji se ubrajaju među više svećenike? _____

3. Navedi što je sve trebao znati svećenik.

4. a) Na pitanja odgovori po jednom riječju, zatim iz slovne mreže izvuci (→ ↓ ← i ↑) svoje odgovore.

Koga Crkva slavi zbog savršenstva, čistoće: _____ Tvar većine zvona: _____

U njem stanuju redovnici: _____ „Narodni svećenici” _____

Sačuvani ostaci svetaca: _____ Nedjeljni i blagdanski obred: _____

Štivo o životu svetaca: _____ Martir: _____

Stolu slično mjesto gdje svećenik obavlja službu Božju: _____

R	E	L	I	K	V	I	J	A
O	D	K	I	N	E	Č	U	M
L	E	G	E	N	D	A	E	I
T	S	V	E	T	S	E	T	S
A	B	R	O	N	C	A	I	A
R	S	A	M	O	S	T	A	N
N	A	I	C	I	N	P	U	Ž

b) Od preostalih slova sastavi riječ, i objasni ju.

5. Za „neukog promatrača” planiraj roman u slikama s temom „Sveti Bonifacije crkvu gradi”.

--	--	--

 Blagdane i poslendane srednjovjekovnog čovjeka određivali su strogi crkveni zakoni. Slavili su nedjelje i crkvene blagdane, a i blagdan zaštitnika mjesne crkve, sela, grada. Tih dana zabranjeno je bilo raditi. Izračunaj koliko je preostalo radnih dana.

Ugarska: 52 nedjelje i 62 druga blagdana _____ radnih dana

Engleska: 52 nedjelje i 50 drugih blagdana _____ radnih dana

Francuska: 52 nedjelje i 20 drugih blagdana _____ radnih dana

 Podcrtaj što su sve oglašavali zvonjenjem.

misa krštenje ubiranje poreza napad neprijatelja pošast
vjenčanje objed ukop dostojanstvenikov posjet

 Popuni ove tvrdnje i obrazloži ih.

a) U gradu _____ 12. ožujka zvonilo se jedan sat jer _____

b) U peštanskoj _____ crkvi zvone noću u _____ sati jer _____

c) _____ „zvona idu u Rim” jer _____

 Završi rečenice ove skice.

1. Europski narodi primaju _____

2. Kršćanstvo jača kraljevu vlast jer _____

3. Ustroj Crkve: _____

4. Djeluju među vjernicima: _____

5. Svoje dužnosti obavljaju u samostanima: _____

Život redovnika (Štivo)

1. „Moli se i radi!” (Ora et labora!) – lozinka je to benediktinskoga reda što ga je osnovao sveti Benedikt.
-
-

2. Zaokruživanjem pravilnih slova i njihovim očitavanjem doznat ćeš gdje je sagrađen prvi benediktinski samostan.

	Istinito	Pogrešno
Najteže u životu benediktinaca bilo je bdjenje.	M	S
Njihovim životom upravljao je patrijarh.	P	O
Za objed su dobivali jednu vrstu jela.	A	N
Dnevno su se više puta molili.	T	N
Na čelu samostana bio je opat.	E	Y
Strance su na ulazu u samostan primali mladi redovnici.	O	C
Redovnici su spavali u odjeći.	A	L
Pustinjaci su se molili usamljeni.	S	O
Redovnici su se jednom mogli ženiti.	R	S
Redovnici su njegovali bolesnike u svojoj okolini.	I	S
Župnici su živjeli u samostanima.	A	N
„Regula” na hrvatskom znači: pravilo.	O	G

 Doznaj, gdje u našoj zemlji benediktinci drže školu.

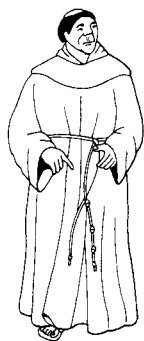
 Tijekom stoljeća osnovalo se više redovničkih redova. Odgonetni im naziv i oboji im odjeću. (O ovim redovnicima bit će riječi u 8. i 16. lekciji udžbenika.)

NEDIKTIBENAC

FARNJAVEC

TICRETSIC

NIMIDOCANKA

Kako se izrađivao kodeks? (Štivo)

1. Brojevima stavi u redosljed korake izrade kodeksa.

- _____ Kožu izlašte na glatko.
- _____ Kodeks lancem pričvrste za stalak..
- _____ Ogule ovce.
- _____ Kositrenom ili olovnom palicom ucrtaju linije.
- _____ Korice ukrase zlatom, srebrom, draguljima.
- _____ Naoštre gusje pero.
- _____ Nakon diktiranja napišu tekst.
- _____ Kožu namoče u vapno.
- _____ Bojaju minijature.
- _____ Drvene ploče oblože kožom.
- _____ Od šiške prave tintu.

2. Odgonetni, koja početna slova kriju ovi inicijali.

3. Od početnih slova svog imena nacrtaj inicijale.

4. Samostanski život učeni redovnici ovjekovječili su u godišnjacima. Događaje koje godine su ovjekovječili ako na knjigama stoji:

- a) DCCCXLIII – _____
- b) CMLXXII – _____
- c) MCCCXCIX – _____

4. Islam

- a) Na vremensku vrpcu u prvoj lekciji (6. stranica) slovom **I** označi početak islamske ere.

b) Izračunaj koliko je godina prošlo između početka srednjeg vijeka i početka islamske ere. _____
- Ispuni ovaj „obrazac”.

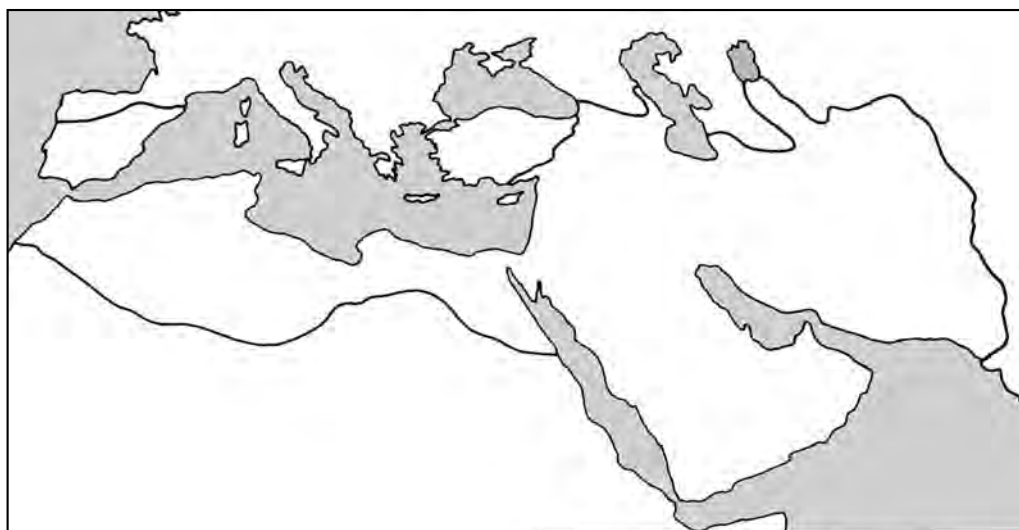
Najveći poluotok na svijetu	
Njegovi stanovnici	
Glavno im je zanimanje	
Trgovinsko središte im je	
Najpoznatiji „trgovac” im je	

- Zašto je Muhamed smatrao važnim utemeljenje jedne zajedničke vjere? _____

- a) Na ovom zemljovidu (pomoću povijesnog atlasa) oboji *žutim* Arapski poluotok, *smeđim* afrička i azijska, *zelenim* europska osvajanja Arapa, *plavim* mora.

b) Kojih se gradova sjetiš iz donjih izraza? Označi ih na zemljovidu.

Središte islama: _____ Muhamedov bijeg: _____ Džamija u stijeni: _____

5. Traži grešku. Ispravi greške ovih tvrdnja.

Značenje riječi *muhamedanac*: „Pomiriti se s Božjom voljom”.

Prema narodnoj predaji, kamen Ćabu na zemlju je spustio Muhamed.

Oni koji poginu u borbi protiv nevjernika za nagradu dospijevaju u Kuran.

Arapci su zauzeli područje današnje Francuske.

Državni i crkveni vođe Arapskog Carstva bili su proroci.

 Igrajmo se brojevima! Svaki od donjih brojeva u vezi je s islamom. Na što te podsjećaju ti brojevi? Upiši po jednu riječ u kvadre.

1	2	2,5	3
4	5	23	40

 Odgonetni ovo tajno pismo, i prevedi ga na hrvatski.

KIRATLEBEGLA = =

 Sastavi arapsko-hrvatski opisni rječnik.

čador: _____

džamija: _____

minaret: _____

mujezin: _____

ramadan: _____

kalifa: _____

 1. Mjesto nastanka islamske (drugom riječi _____) vjere: _____

2. Osnivač joj je _____, jedini joj je bog _____, sveta knjiga joj je _____

3. Vjernici joj trebaju slijediti _____ osnovnih načela.

4. Uzrok arapskih osvajanja: _____

5. Zapadno kršćansko carstvo

- Tko je ujedinio tri manje franačke zemlje? _____
 - Što je simboliziralo „pomazanje” prije krunidbe? _____

 - Kako je franački vladar zahvalio što ga je papa okrunio? _____

- Zašto je papa Karla Velikog okrunio za cara? _____

- Na vremenskoj vrpici u 1. lekciji (6. stranica) godinu krunidbe Karla Velikog označi slovima **VK**.
- Naslovi ove slike. Uza sliku napiši objašnjenje, 2-3 rečenice.
 - Na obje slike zvjezdicom označi onoga tko je ujedno i feudalni gospodar i feudalni vazal

5. Obrazloži, zašto kmetovi ne pripadaju feudalnom lancu. _____

 Očitavanjem slova istinitih tvrdnja doznat ćeš tko je bio onaj franački kralj čije je darovanje zemlje omogućilo utemeljenje Papinske Države.

P Feudalni posjed feudalni gospodar darovao je svojim vjernim podanicima.

R Karlo Martell bio je prvi nositelj carske vlasti u srednjem vijeku.

I Karlo Veliki i bizantska Irena bili su suvremenici.

E Aachen se nalazi kraj Sajne.

G Feudalni vazali svoju su vjernost dokazivali darivanjem zemlje.

P Feudalni vazal od svog je gospodara svake treće godine dobio i ruho.

Y Na kraljevskom dvoru povelje su pisali redovnici.

I Na sredini 8. stoljeća slaboga franačkoga kralja zatvorili su u samostan.

N Carstvo Karla Velikog njegovi su unuci podijelili na tri dijela.

M Božić 800. godine Karlo Veliki slavio je u Rimu.

G Svaki veleposjednik ujedno je bio i feudalni gospodar.

A Karlo „Čekić” pobijedio je Arape.

L Karlo Veliki u Aachenu dao je sagraditi kapelicu i palaču.

E Franačko Carstvo bilo je pet puta veće nego današnja Mađarska.

I Vlast Karla Velikog osiguravale su njegova vojska i vjernost velikodostojnika.

Kraljevo ime: _____

 U donjem tekstu podcrtaj glavne dužnosti feudalnog vazala.

„Tko svom gospodaru prisegne na vjernost, ne smije zaboraviti ovih šest stvari: Neozljeđivost, da se gospodarevo tijelo ne ozljeđi. Povjerljivost, da čuva povjerene mu tajne, da ne bude mane u vezi s uredbama koje služe sigurnosti gospodara. Poštenje, da ne trpi štete na polju presuđivanja ili u drugim stvarima koje se tiču njegova poštenja. Korisnost, da ga na njegovim posjedima ne snađu štete. Lakoća i mogućnost, to jest ono što bi njegov gospodar lako mogao uraditi, zbog njega da ne bude teško, niti nemoguće ono što bi se moglo uraditi.”

(Chartreski biskup, 1020.)

 Najglasovitiji vladar Franačkog Carstva bio je _____.

Godine _____ okrunjen je za _____ u gradu _____.

Sjedište mu je bilo u _____, tu je dao sagraditi _____ i _____.

Oslanjao se na: _____.

Na području njegova carstva nastale su dvije važne države: _____

_____ i _____.

Vikinzi (Štivo)

1. Navod (citat) iz leksikona *Nestali narodi, nestala carstva*:

Vikinzi su „911. (...) u sjeverozapadnoj Francuskoj osnovali normandijsku kneževinu, odakle su 1066. brodovima prešli i u Englesku srušivši vladavinu Anglosasa. Na početku 11. stoljeća pojavili su se i u južnoj Italiji, i 1130. osnovali su sicilijско-normansko kraljevstvo. U 10. stoljeću imali su važnu ulogu na istoku, pri utemeljenju prve ruske države (Rurik). Za svojih zapadnih krstarenja stigli su na Grenland (Erik Crveni 982.), i dospjeli su do Vinlanda (Leif Erikson oko 1000.), to jest do Sjeverne Amerike. Vikinzi su predci današnjih Švedana, Norvežana i Danaca”.

Upisivanjem slova, na zemljovidu označi kada kamo su Vikinzi dospjeli.

A (CMXI)

B (MCXXX)

C (CMLXXXII)

D (M)

E (MLXVI)

2. Zašto je osvajanje postalo glavnim „zanimanjem” Vikinga? _____
